

Leoš Šatava: Ad multos annos

3. března 2014 uplynulo 60 let od narození významného českého vědce a pedagoga, prof. PhDr. Leoše Šatavy, CSc. Vystudoval národopis a dějepis na Filozofické fakultě UK v Praze. Od roku 1980, kdy získal doktorát (PhDr.), působí na Ústavu etnologie FF UK v Praze (dříve Katedra etnografie a folkloristiky FF UK). V roce 1984 získal titul kandidáta věd (CSc.), habilitoval se v roce 1996. „Kvalifikačního maxima“ dosáhl v roce 2005, kdy se stal profesorem.

Od počátku své vědecké kariéry se soustředil především na problematiku etnických menšin (zvláště evropských). Sepsal řadu migračních studií, a to v době, kdy u nás prakticky neexistovaly. Je autorem první české encyklopedie o etnických menšinách v Evropě — *Národnostní menšiny v Evropě*, která i v současnosti zůstává cenným zdrojem informací.

Podklady pro své odborné knihy a studie sbíral L. Šatava zejména v terénu. Absolvoval několik studijních pobytů etnických u menšin nejen v Evropě — např. Sámů (Norsko), Gagauzů (Moldavsko), Kalmyků (Rusko), Aromunů (Makedonie) či Maorů (Nový Zéland). Svůj badatelský zájem soustředil i na českou emigraci do USA (zejména v 19. století), což dokládá publikace *Migrační procesy a české vystěhovalectví do USA*.

V posledních letech se zaměřuje na jazykovou revitalizaci národnostních menšin, a to nejen teoreticky, ale i prakticky. V letech 1996–2001 působil jako vědecký pracovník v Lužickosrbském institutu v Budyšině a zasloužil se o zachování lužické srbštiny jako literárního jazyka. Právě zájem o Lužické Srby výrazně přispěl k popularizaci sorabistiky v českém (nejen) etnologickém prostředí. V letech 2003–2006 L. Šatava zastával funkci předsedy *Společnosti přátel Lužice*.

Od roku 2005 působí L. Šatava také na Katedře etnologie a mimoevropských študií FF UCM v Trnavě (Slovensko). V letech 2006–2012 vyučoval na Katedře sociálních věd FF Univerzity Pardubice, v letech 2003–2006 na Katedře sociologie a antropologie FSV UK v Praze.

Jako hostující profesor přednášel L. Šatava i na mimoevropských univerzitách v USA (1993), na Novém Zélandu (2001), či na Tchaj-wanu (2013). Z evropských vysokých škol lze uvést např. univerzitu v Lipsku (1999), Kalmyckou státní univerzitu v Rusku (2007) či Univerzitu A. Mieckiewicz v polské Toruni (2009).

Jak dokládá níže uvedený výběr z literatury, L. Šatava se může právem řadit mezi přední české vědce. Navíc je velmi oblíbený i jako pedagog mezi studenty. Vážený pane profesore, je mi velkou ctí s Vámi spolupracovat a do dalších let Vám přeji hodně úspěchů na poli vědeckém, zvědavé a nadšené studenty, ale i pevné zdraví a mnoho štěstí v osobním životě.

VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE

PUBLIKACE

Migrační procesy a české vystěhovalectví do USA,
Praha 1989.

Národnostní menšiny v Evropě: Encyklopedická příručka, Praha 1994.

Zachowanie a rewitalizacja identity a řeče etnickich mjeńšin: Aktualne trendy a prócowanja, Budyšin 2000.

Zdźerženje, rewitalizacija a wuwicé mjeńšinowych řečow, Teoretiske zakłady a praktiske naprawy, Budyšin 2000; Šatava, L. — Hose, S. (eds.).

Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace, Praha 2001, 2009.

Sprachverhalten und ethnische Identität: Sorbische Schüler an der Jahrtausendwende, Bautzen 2005.

Młodźina — identita a řeč: Ideje, naprawy a argumenty, Budyšin 2006.

Etnicita a jazyk: Teorie, praxe, trendy: Čítanka textů, Brno 2013.

ODBORNÉ STUDIE

Ethnic Identity and Language / Culture Attitudes Among Students of the Sorbian Grammar School in Bautzen/Budyšin, *Lětopis* 46, 1999, 1, pp. 78–103.

Revitalization Efforts Concerning Minority Languages and Ethnic Consciousness — Introductory Reflections; Concluding Remarks, *Zdźerženje, rewitalizacija a wuwicé mjeńšinowych řečow, Teoretiske zakłady a praktiske naprawy / Maintenance, Revitalization and Development of Minority Languages, Theoretical Basis and Practical Measures / Erhaltung, Revitalisierung und Entwicklung von Minderheitensprachen, Theoretische Grundlagen und praktische Maßnahmen*, Workshop 16.-17.4. 1999, Bautzen / Budyšin 2000, pp. 12–16, pp. 106–110; Šatava, L., Hose, S. (eds.).

Lesser-Used Language Groups in the Czech Republic, *Lesser-Used Languages in States Applying for EU Membership, EDUC 106 EN Rev. 1, European Parliament*, Luxembourg 2001, pp. 41–53.

Spracheinstellung und Kulturerfahrung: Zur ethnischen Identität von Schülern der

Sorbischen Mittelschulen, *Lětopis* 49, 2002, S. 60–82.

Ethnic Identity, Language Attitudes, and the Reception of Culture Among Students of Sorbian Schools, *Changes in the Heart of Europe, Recent Ethnographies of Czechs, Slovaks, Roma and Sorbs*, Stuttgart 2006, pp. 264–278, McCajor Hall, T. — Read, R. (eds.).

A Slavic Island in a Germanic Sea: Sorbian in Education, *Voces Diversae: Lesser Used Language Education in Europe*, Belfast 2006, pp. 97–102; Ó Riagáin, D. (ed.).

Ethnic Identity and Language / Culture Attitudes among Students of the Sorbian Grammar School in Bautzen/Budyšin, *Lětopis* 54, 2009, 2, pp. 20–38.

Etnická identita a jazykové postoje mládeže v Kalmycké republice (Rusko), *Český lid* 96, 2009, 3, s. 263–277.

Kolik je Čechů, Velšanů, Kalmyků...? K problematice početních údajů o etnicitě, *Studia Ethnologica Pragensia*, 2011, 1, a. 27–35.

Roviny novodobé lužické a lužickosrbské identity: Lužickosrbské elementy jako

- společný jmenovatel lužického regionalismu, *Studia Ethnologica Pragensia*, 2012, 2, s. 49–53.
- Etnicko-jazyková situace Aromunů v Makedonii. Kruševo: Mládež jako indikátor etnické identity a vztahu k jazyku, *Slovanský přehled* 99, 2013, 5, s. 533–576.
- Levels of Modern-Era Sorbian and Lusatian Identity, *Lětopis* 60, 2013, 2, pp. 25–34.
- Současné aktivity a snahy na poli revitalizace lužické srbštiny, *Aboriginal Education World* (Tchaj-wan), 2013, 10, s. 78–85.
- The Ethnolinguistic Situation of the Aromanians (Vlachs) in Macedonia: Young People in Kruševo as Indicators of Ethnic Identity and Attitude to the Language, *Treatises and Documents, Journal of Ethnic Studies / Razprave in gradivo, revija za narodnostna vprašanja* 71, 2013, pp. 5–26;
- The Kalmyk Language Revitalization Efforts: Ethnic Identity and Language Attitudes of Young People in the Republic of Kalmykia (Russia), *Studia Ethnologica Pragensia*, 2014, 1, pp. 168–180.
- The Region of Upper and Lower Lusatia as an Object of Political Visions, Aspirations and Projects in the 20th and 21st Century, *Terra, Ducatus, Marchionatus, Regio: Die Bildung und Entwicklung der Regione im Rahmen der Krone des Königreichs Böhmen*, Prague 2013, pp. 269–274; Bobková, L. — Fantysová-Matějková, J. (eds.).

Lenka Libichová